N° 6
JULI / AUGUSTUS 2015

FRANCISCAANS MAANDBLAD

ROB HOOGENBOOM
„JONGE MENSEN ONTDEKKEN DAT LEVEN IN EEN RELIGIEUZE GEMEENSCHAP EEN RIJK LEVEN IS"

ALFONS ARIËNS
DROEG VEEL BIJ AAN DE EMANCIPATIE VAN DE ARBEIDERS EN DE VROUWEN IN HET BIJZONDER

GEERT FIERENS
„FRANCISCUS IS EEN ZEER TOEGANKELIJKE EN POSITIEVE FIGUUR. HIJ IS EEN MENS VAN DEZE TIJD"

OP EXCURSIE NAAR LEVEN EN WERKEN VAN ALFONS ARIËNS

Alfons Ariëns was een veelzijdig priester, met grote kwaliteiten. Een grote bewogenheid voor mensen in nood kenmerkt hem. Om Ariëns op het spoor te komen maken we een paar excursies.

TEKST
NELLEKE WIJNGAARDS SERRARENS

BEELD
LIDWINE KLUNDER

OP DE FOTO
Eucharistische voorstelling van vis en een mand met broden (Wandkleed uit 1963 van Dan Wildschut; hangt in Franciscaans klooster in Weert).

Bij de eerste excursie zien we hoe Ariëns, geboren in 1860 in Utrecht, opgroeit in een gezin waarin de ouders openstaan voor de nood van hun tijd. Zijn moeder staat in de arme wijken mensen met raad en daad bij. Zijn vader is medeoprichter van de Vincentiusvereniging in Utrecht. Deze geeft hulp in financiële nood, zet voedsel- en kledingbanken op, maar is ook al vroeg bezig met de oprichting van bibliotheken en de instelling van goed onderwijs voor de jeugd.

ERVARINGEN MET EXPOSURE IN ITALIË

In onze tweede excursie zien we hoe Ariëns, als jonge priester naar Rome gezonden om te promoveren, van dezelfde bewogenheid getuigt.
Hij bezoekt mensen in de arme wijken, geïnteresseerd in hun levensomstandigheden. Hij gaat naar Sicilië, waar hij praat met de arbeiders in de zwavelmijnen, over hun leven en zorgen. Getroffen door het voorbeeld van Sint Franciscus wordt hij in Assisi lid van de Derde Orde. Franciscus' solidariteit met armen en uitgeslotenen en ook zijn oproep tot soberheid zullen hem levenslang inspireren. Hij gaat naar Turijn waar hij Don Bosco ontmoet, die zich inzet voor de arme arbeidersjeugd door hen vorming te geven. Deze bereidheid tot *exposure*, tot openstaan voor een wereld van armoede en ontbering, die Ariëns uit eigen ervaring niet kent, is markant voor deze jonge priester en tekenend voor een houding van bewogenheid en compassie met mensen in nood.

INDUSTRIALISATIE EN ARMOEDE IN TWENTE

Wanneer hij terugkomt in Nederland is Ariëns dan ook blij met zijn benoeming tot kapelaan in Enschede (1886), waar in die tijd grote armoede heerst door de snel opkomende industrialisatie. Daar ontmoeten we hem op onze derde excursie. De liberale economie viert hoogtij. Vrije concurrentie en zo weinig mogelijk ingrijpen door de staat horen daarbij. Maar vrijheid is er alleen voor de ondernemers, de arbeiders zijn volledig afhankelijk.

Omdat er zoveel arbeiders op zoek zijn naar werk, kunnen de ondernemers de lonen heel laag houden om zo hun winst zo hoog mogelijk te laten worden. De aandacht voor veiligheid in de fabrieken is miniem. De woningen zijn klein, vaak niet meer dan een krot.

Ariëns is diep geraakt door de ernst van de situatie en de grote armoede waaronder de arbeidersgezinnen gebukt gaan. Hij maakt zich zorgen over hun leefomstandigheden, maar ook om

hun nood in godsdienstig en cultureel opzicht.
Ariëns houdt een pleidooi voor een minimumloon en een maximaal aantal arbeidsuren. Maar hij voert die strijd om meer rechtvaardigheid niet alleen, hij wil dat samen met de arbeiders doen.

Energiek als hij is, geeft hij de aanzet tot allerlei initiatieven en verenigingen van arbeiders. Kenmerkend voor hem is dat hij groot vertrouwen heeft in de eigen kwaliteiten van de arbeiders: ,,Alles voor en alles door de arbeiders". Niet hij wordt voorzitter van al die verenigingen, maar hij stimuleert de mensen zélf het initiatief uit te bouwen. Zo wordt in 1889 de R.K. Arbeidersvereniging St. Joseph opgericht. Maar Ariëns geeft ook de aanzet tot een harmonie, het Kruisverbond, een spaarbank en een woningbouwvereniging. De meeste arbeiders wonen in krotten en zo wil Ariëns tot betere huisvesting komen.

Wanneer arbeiders, vanwege hun protest tegen hun te lage lonen, ontslagen worden, zet Ariëns een productieco-operatie in Haaksbergen op. Wanneer er tekorten ontstaan verkoopt Ariëns de kelk die hij van zijn familie bij zijn wijding kreeg, om de coöperatie te steunen.

ARIËNS EN DE VROUWENBEWEGING

Ariëns benadrukt het belang van de vrouwen in hun zorg voor het gezin, maar ook ten aanzien van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die vrouwen hebben en hun kwaliteiten hiervoor.

Zo zien we bij onze vierde excursie hoe hij vrouwenverenigingen opricht, zoals de Mariavereniging, die een belangrijke taak heeft bij de bestrijding van het drankmisbruik (door de grote ellende raakten velen aan de drank). Door hun huisbezoek kwamen vrouwen ook andere problemen op het spoor, waaraan zij wat wilden doen. Ariëns steunde hen hierbij. Hij verklaart zich ook voorstander van het vrouwenkiesrecht, want waar de vrouw kan gaan stemmen ,,daar wordt de moraal, het arme kind en het huiselijk leven beter beschermd".

Ariëns is bij de ontwikkeling van de katholieke vrouwenbeweging een belangrijk pionier geweest, net zoals Henri Poels dat met en na hem zal zijn. Bij zijn overlijden geeft de redactie van de *Katholieke Vrouw* dan ook aan in een herdenkingsartikel, dat het Ariëns is geweest die in Nederland de eerste stoot aan de katholieke vrouwenbeweging gegeven heeft.

STEENDEREN EN MAARSSEN

In 1901 wordt hij pastoor in Steenderen, onze vijfde excursieplaats. Ook hier gaat hij energiek aan de slag: hij zet de Mariavereniging op en de Ziekenzorg (voorloper van de Kruisvereniging) en komt op voor boerenknechten (bevorderen van goede voeding en betere beloning). Wanneer hij een nieuwe fiets krijgt geeft hij die aan de postbode (,,Die heeft hem harder nodig."). Als *oecumenicus avant la lettre* gaat hij ook bij hervormde families op kraamvisite. Als pastoor in Maarssen (1908-1926) start hij onder meer een Caritasvereniging voor vrouwen, de Derde Orde van Franciscus en het Kruisverbond (voorloper van Sobriëtas). In 1928 overlijdt Alphons Ariëns, priester en emancipator, in Amersfoort. Op zijn verzoek wordt hij als lid van de Derde Orde in franciscaner pij begraven.

DE HOUDING VAN ARIËNS EN DE INSPIRATIE VAN HEM UITGEGAAN

Ariëns is een sociaal bewogen priester geweest, levend en werkend vanuit een diep geloof. Hij ziet elk mens als geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, als een persoon wiens waardigheid ertoe doet. Uit respect voor die waardigheid verzet hij zich fel tegen situaties van onrecht en armoede. Met grote creativiteit en energie werkt hij hieraan. Hij weet de mensen zelf te inspireren tot initiatieven en het oprichten van organisaties, om zo de situatie structureel te verbeteren en mensen nieuwe kansen te geven.

Het grote respect en het vertrouwen dat hij in de arbeiders en arbeidersvrouwen heeft, maakt hem tot een uitzonderlijk pionier voor zijn tijd en voor de decennia daarna. Hij weet mensen te bevestigen en hen te laten groeien in hun talenten en inzet. Zo draagt hij veel bij aan de emancipatie van de katholieken in het algemeen, en van de arbeiders en de vrouwen in het bijzonder.